

פסיקת השו"ע והרמ"א בחזרה בשבת

התנאים להחזיר לכירה קטומה מה שהוסר ממנה בשבת

5. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנ"ג סעיף ב

כירה *שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדירה מעליה אפי' בשבת, מותר להחזירה כל זמן *שהיא רותחת. הגה: ועוד בידו (טור), *ולא הניחה ע"ג קרקע. הגה: *דעתו להחזירה (טור); ודוקא על גבה, אבל לתוכה אסור דכיון שהוא מעמיד לתוכה כדרך שמבשילין בה תדיר נראה כמבשל. ובתנור, אסור להחזיר אפי' הוא גרוף וקטום; וה"ה לכופח, אם הסיקו בגפת ועצים ובתנור וכופח שהבלם רב לא מהני גריפה. הגה: *ודוקא שהתבשיל מבושל כל צרכו (ב"י),

פוסקי ספרד הקלו בחומרות הרמ"א

6. שו"ת אור לציון חלק ב פרק יז - אות ו

תשובה. אם התבשיל מבושל כל צורכו ועדיין חם בכדי שהיד סולדת בו, מותר להחזירו, ואפילו אם הניח את הסיר מידו ולא היה בדעתו להחזירו, ובלבד שלא הניחו על גבי רצפה או על גבי השיש (וכ"כ במנחת"י ובשבט הלוי יא סז). אמנם דעת הגרש"א והגר"ש שאין דין שיש כקרקע. שבות יצחק ב קנה). אבל אם הניח על גבי כסא או מיטה, או אף אם מניח על גבי השיש ומניח כרית או מגבת מתחת לסיר, מותר להחזירו למקומו.

איסור נתינה לכתחילה בשבת

הגמרא מתירה הנחה להפנת צינה רק כנגד המדורה ולא על האש ממש

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מ עמוד ב

תנו רבנן: מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה, לא בשביל שיחמו, אלא בשביל שתפיג צינתו.

הרשב"א מסביר שהנחה על האש נראית כאדם שוא לבשל ולכן אסור אפילו להפיג צינה

8. חדושי הרשב"א מסכת שבת דף מ עמוד ב

ומכל מקום על גבי האש ממש אסור מפני שנראה כמבשל, דהא אפילו תבשיל שנתבשל כל צרכו אסור להחזיר בכירה שאינה גרופה וקטומה וכל שכן לתת לכתחילה ואפילו להפשיר ולא התירו כאן אלא כנגד המדורה בלבד.

הרא"ש מסביר שיש חשש שיבוא לחתות ולכן כשמניח במקום מרוחק שלא מנצל את כל כח האש ממילא יש בזה היכר שלא יבוא לחתות

9. רא"ש מסכת שבת פרק ג סימן י

ולעיל אסרינן להשים על גבי כירה אף על פי שגרופה וקטומה... וי"ל דיש לחלק בין להשים על גבי כירה למדורה דהא קדירה על גבי כירה אסור אבל אצל המדורה שרי משום דדמי לסומך ושרי ומיהו לא דמי כולי האי לסומך דהתם מפסיק כותלי הכירה אבל הכא שהוא אצל המדורה ה"ל למיחש שמא יחתה. וי"ל כיון שהצרכו חכמים להרחיק מן המדורה מדנקט כנגד המדורה ולא נקט אצל המדורה איכא היכירא ולא אתי לחתוי.

חזרה ונתינה בשבת ודין הפלטה

מקורות הדין

מחלוקת תנאים אם מותר להחזיר בשבת

1. משנה מסכת שבת פרק ג משנה א

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה בערב שבת תבשיל, בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר... בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין. נשנת דמיוחא כמנעל ובית הלל אומרים אף מחזירין:

ההיתר להחזיר על כירה כירה גרופה וקטומה הוא דוקא שלא הניחו על גבי קרקע

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לח עמוד א-ב

בית הלל אומרים: אף מחזירין (על גבי אותה כירה שהותר לתת בערב שבת כלומר גרופה או קטומה). אמר רב ששת: לדברי האומר מחזירין - אפילו בשבת. ואף רבי אושעיא סבר: אף מחזירין - אפילו בשבת; דאמר רבי אושעיא: פעם אחת היינו עומדים לעילא מרבי חייה רבה, והעלנו לו קומקמוס של חמין מדיוטא התחתונה לדיוטא העליונה (לעליית הגג), ומזגנו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו, ולא אמר לנו דבר.

אמר רבי זריקא אמר רבי אבא אמר רבי תדאי: לא שנו אלא שעודן בידו, אבל הניחן על גבי קרקע - אסור להחזיר (אפילו שהיא גרופה או קטומה)...

...אמר חזקיה משמיה דאביי: הא דאמרת עודן בידו מותר - לא אמרן אלא שדעתו להחזיר, אבל אין דעתו להחזיר - אסור. מכלל דעל גבי קרקע, אף על פי שדעתו להחזיר - אסור... (ולשון נוספת 'איכא דאמר' שדעתו להחזירה ועודה בידו הם דרישות חלופיות)

בעי רבי ירמיה: תלאן במקל מהו כעון בידו דמי, או כהניחן על גבי קרקע דמי? הניחן על גבי מטה מהו? בעי רב אשי: פינן ממיחם למיחם מהו? - תיקו.

טעם האיסור שהוא מחזי כמבשל וקרוב לאיסור תורה ולכן החמירו בו אפילו בדרבנן

3. ר"ן (על הרי"ף) מסכת שבת דף יז עמוד ב

לא שנו אלא שעודן בידו אבל הניחם על גבי קרקע אסור. להחזיר דמחזי כמבשל לכתחלה. איכא לישנא אחרינא בגמרא דשרי הניחן על גבי קרקע בשדעתו להחזיר. ועודן בידו אפילו אין דעתו להחזיר. והאי לישנא בגמרא בתרא הוא ואפילו הכי פסקי רבואתא (רב האי גאון, רי"ף ורמב"ם) כלישנא קמא לחומרא. דאע"ג דכל ה"מ מדרבנן בעלמא נינהו דכיון שנתבשל כמאכל בן דרוסאי לית ביה משום מבשל דאורייתא (אמנם לשו"ע שיה ד רק במבשל כ"צ אינו דאורייתא) החמירו ז"ל בדברים הללו מפני שהן קרובין לבא לידי איסור תורה: וכן כתב רש"י לעיל. וכן הרשב"א מ.ב. מובא להלן.

ר"ת מדמה איסור חזרה לאיסור שהייה שהוא מחשש שמא יחתה בנחלים

4. ספר הישר לר"ת (חלק החדושים) סימן רלה

והא דאמר' בכירה לא יחזיר עד שיגרוף אפילו מבעוד יום קאמר כי כיון שהוא נותן עליה או בתוכה מגלה דעתו שצריכה חימום. לכך יש לחוש שמא יחתה ולכך צריך לעשות היכרה בגרופה וקטומה. וכ"כ הר"ה טו ב

המג"א למד בדעת השו"ע שאינו סובר כ"ן שדי שאין דרך תבשיל מסויים לבשל באותו מקום ואז להניח אותו ישירות. אלא כרשב"א שצריך שינוי באופן הנתינה שתגלה שאין כוונתו לבשל.

16. מגן אברהם סימן רנ"ג ס"ק לד
והר"ן כתב ... ודעת הרב"י משמע לאסור.

אמנם בסעיף ג' התייר רק להחזיר על קדירה ריקנית ולא לתת לכתחילה ומשמע שלמרות שאין דרך בישול בכך אינו מועיל לתת בשבת דבר חדש.

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנ"ג סעיף ג
המשכים בבוקר וראה שהקדירה תבשילו, וירא פן יקדיח יותר, יכול להסיר ולהניח קדירה ישנה ריקנית על פי הכירה, ואז ישם הקדירה שהתבשיל בתוכה ע"ג הקדירה ריקנית; ויזהר שלא ישם קדירתו ע"ג קרקע, ושתהיה רותחת. (וכבר נתבאר שנוהגים להקל אף אם נתנה על גבי קרקע).

ישוב האחרונים בדעת השו"ע

טעם ההיתר הוא דווקא לפשטידה שדרך לאפותה בתנור ולא לתבשיל בסיר

דגול מרבבה (על המג"א לעיל): אבל באמת גם לדעת האוסרים שם וסבירא להו דלא מהני הפסק קדירה, מכל מקום בפנאדי"ש מותר, מטעם שכתב הר"ן [שבת יט. א ד"ה תנן] כיון דפנאדי"ש הוא דבר שאין דרכו לאפותו על גבי כירה, ניכר שאינו נותנו שם אלא לחממו, ולכך לא גזרינן שמא יחתה... (ביאור הלכה רנ"ג ג: הוא דוחק גדול להמחבר לא ס"ל כלל שישת הר"ן לדינא וכמ"ש המ"א וכן מוכח מבאור הגר"א בס"ה דטעם הש"ע דס"ל כשיטת הרשב"א הנ"ל)

יש לחלק בין סיר מלא לסיר ריק, סיר ריק דינו כגו"ק שמותר רק להחזיר. לעומת זה סיר מלא מותר לתת לכתחילה

פמ"ג (א"א רנ"ג ל. ע"פ ביאור הלכה רנ"ג ד): בעומדת ע"ג קדרת חמין או תבשיל לא נחשב כלל כעומד ע"ג כירה ולהכי מותר אף ליתן לכתחילה בשבת משא"כ בעניינו שהקדירה ריקנית ועומדת רק לסתום את חום הכירה שלא יהיה כ"כ חום נעשית הכירה עי"ז רק כשאר כירה גרופה וקטומה דאסור ליתן עליה בשבת תבשיל לכתחילה

המג"א מבין בדעת השו"ע שאין חילוק בין סיר מלא לריק ובכל אופן דינה ככירה גו"ק שאסור לתת עליה לכתחילה. אלא שבמאכל יבש לא גזרו נתינה.

מג"א (שיח כו): וי"ל דוקא צלי שהוא יבש מותר ליתנו לכתחילה ע"ג כירה גרופה אבל מבושל ולה אסור ליתנו ע"ג (קדירה דעדיף מכירה, ת"ש) כירה אפי' הוא חם שאין בו משום בישול דגזרינן שמא יתן עליו כשהוא קר. וכן נראה מדברי השו"ע שם בסיפא שאסר בדבר שיש בו רוטב.

שעה"צ (שיח פג): אבל האליה רבה וכן בספר מאמר מרדכי וכן הגר"א בביאורו, דעתם בפשיטות דענין אחד הוא.

אופנים שהותרה נתינה לכתחילה

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מ עמוד ב

תנו רבנן: מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה, לא בשביל שיחמו, אלא בשביל שתפיג צינתו.

11. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נא עמוד ב

מניחין מיחם על גבי מיחם וקדרה על גבי קדרה, קדרה על גבי מיחם ומיחם על גבי קדרה. כל הגז מניחין נמי בשבת ולא בשביל שיחמו - אלא בשביל שיהיו משומרים.

כשמשה באופן הנתינה ע"ג הכירה מותר לתת בשבת

12. חדושי הרשב"א מסכת שבת דף מ עמוד ב

ואף על פי שאסרו להחזיר על גבי כירה שאינה גרופה וליתן לכתחילה אפילו בגרופה וקטומה ואפילו דבר חם ומבושל לגמרי, התם היינו טעמא משום דמיחזי כמבשל לפי שדרך בישול בכך אבל כנגד המדורה או בכלי ראשון כלומר בתוך כלי ראשון שאינו על האש שאין דרכם של בני אדם לבשל כן רוב הפעמים אינו נראה כמבשל אלא כמפיג צנה.

ומכלל בדברים אלו מותר לתת על גבי קדירה בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל צרכו כגון פאנדיש וכיוצא בהן כדי לחממן ואפילו תהא היד סולדת בו ואף על פי שהקדירה נתונה על גבי האש, לפי שאין דרך בישול בכך ואינו אלא כנותן בצד המיחם או כנגד המדורה והרי אין כאן משום חשש בישול,

אפשר שמאכל שאין דרך לבשלו ע"ג כירה מותר לתת אפילו כרגיל

13. ר"ן (על הרי"ף) מסכת שבת דף יט עמוד א

ואפשר גם כן דמה שאין דרכו לאפות על גבי כירה כגון פאנאדי"ש וכיוצא בה שמותר לחממן בשבת על גבי כירה או על גבי כיסוי של ברזל כל שהוא מצטמק ורע לו שהדבר מוכיח שאינו נעשה אלא בשביל שיתחמם:

פסקי השו"ע

מותר לתת לכתחילה על גבי קדירות חמין מלאה וזה כמו ליתן כנגד המדורה

14. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיח סעיף ח

להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו ע"ג מיחם שעל האש, י"א שדינו כמניחו כנגד המדורה וכל דבר שמותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו, כגון שיבש, מותר להניחו ע"ג מיחם שעל גבי האש.

וי"א דהוי כמניח ע"ג כירה לכתחילה ואסור אפילו אם נתבשל כל צרכו ואפילו אם מצטמק ורע לו ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו; וראשון נראה עיקר.

ומ"מ אם הוא תבשיל שיש בו רוטב ומצטמק ויפה לו, אסור לד"ה.

וכן כתב להתייר בסימן רנ"ג לתת על פי קדרת חמין

15. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנ"ג סעיף ה

מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת, תבשיל שנתבשל מע"ש כל צרכו, כגון פאנדי"ש וכיוצא בהן, לחממן, לפי שאין דרך בישול בכך ;

...הגה: וה"ה שאסור להניחו ע"ג כירה, אפי' גרופה וקטומה, דלא התייר אלא חזרה וכדרך שנתבאר... וכל הדברים שאסור לעשות מדברים אלו, אסור לומר לאינו יהודי לעשות. לכן אסור לומר לאינו יהודי להחם הקדירה אם נצטנן; ואם עשה כן, אסור לאכלו אפי' צונן. (כ"י והרשב"א בתשובה).

סיכום דעות הפוסקים בנתינה על פלטה

חזו"ע (שבת ד' ש"מ) – מותר ע"ג פלטה כיון שאין דרך לבשל עליה ואינה עשויה אלא לחמם.

אג"מ (ד, עד. לה) על פלטה חשמלית אם אי אפשר להתבשל שם אז מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום.

הגרשז"א (ש"כ א, הערה קכו), – מותר על גבי צלחת הפוכה. כיון ש'אם האש כבר היתה מכוסה והוא מעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרך הבישול, עדיף טפי, ושרי לכו"ע אף שהקדירה ריקה'. (והרב מאזוז כתב 'אסור... ולפחות יש לשים פח או קדרה')

הרב אליהו (שבת ד' נא) – אפילו ע"ג פלטה 'ירושלמית' אסור, כיון שלא ניכר בה המרווח ומחזי כמבשל. אלא יתן צלחת הפוכה או תבנית בעובי אצבע (2 ס"מ) או על גבי סיר מלא שהיה עליה מערב שבת.

הרב מאזוז (משנ"ב א"מ ג עמ' 20) 'נהגנו לחמם... בליל שבת וביום שבת כלשון מרן על גבי סיר החמין שעל הפלטה... ולכן לפחות יש לשים פח להפסיק' (משמע שלכתחילה על סיר החמין והרוצה להקל ישים לפחות פח)

אור לציון (ב' ל) – מותר להניח על גבי סיר מלא או באותם המקומות בפלטה שאין תחתם גופי חימום שאז הוא דומה ל'כנגד המדורה'.

ארחות שבת (א, ב סד-סה) – רק על גבי קדירה מלאה שמונחת על הפלטה מערב שבת. אבל על הפלטה אסור אפילו שלא כנגד גופי החימום שכולה נחשבת אש. וכן לא על קדרה ריקנית.

דעת פוסקי ימינו בפלטה

לשש"כ על גבי אש מכוסה ניתן לתת בשעת צורך צלחת הפוכה

18. שמירת שבת כהלכתה פרק א סעיף מד

מד. שתי קדירות העומדות על גבי האש, אחת על גבי חברתה* – הסיר את התחתונה, לא יתן את העליונה במקומה שעל גבי האש, גם אם התבשיל שבה מבושל כל צורכו וחס כדי שהיד סולדת בו, ואפילו אם האש מכוסה... וכיצד יעשה? יניח את העליונה על גבי קדירה אחרת העומדת גם היא על גבי האש ובתוכה תבשיל. אין לו קדירה כזו, יניח, אפילו בשבת, קדירה ריקה או צלחת – מתכת או תבנית אפיה הפוכה על גבי האש (וכדלעיל סעיף כז) ** ויניח את הקדירה העליונה עליה. (ובהערה הסביר שכל מה שהשו"ע אסר קדרה ריקנית הוא כשהיא נדרשת לקטימת האש וכאן האש כבר קטומה)

דעת החזו"ע להתיר הנחה על פלטה כיון שאין דרך לבשל בה

19. חזו"ע שבת חלק ד' עמוד שד"מ

...תבשיל יבש שנתבשל כל צרכו... מותר לחממו על פלטה חשמלית של שבת, שמלבד שאי אפשר להגביה את החום שלה, הרי אין דרך לבשל על פלטה חשמלית, ואינה עשויה אלא לחמם. ובהערה ציין גם לדעת המג"א להקל בנתינה ביבש על ג"ק.

(ובהערה הביא פוסקים נוספים שכתבו כך להתיר חזו"ע. ממילא זה נפק"מ רק לערב שבת ולא להנחה בשבת)

לדעת הילקו"י מה שאסר השו"ע נתינה קדרה ריקנית היא כי היה דרך בישול מקובלת בזמנו משא"כ בימינו

20. ילקוט יוסף קצושי"ע אורח חיים סימן רנג

טז. ... ובזמננו היו רגילים לבשל על קדרה ריקנית, ולכן (היה) שייך בה מיהו כמבשל.

הנתיבי עם התיר לתת על פלטה אבל מסברות שלא קיימות בפלטות שלנו כלומר מתוך הנחה שהיא לא מסוגלת כלל לחמם אלא רק לשמור חום קיים.

21. נתיבי עם זימן רנ"ג אות א

ראיתי להרה"ג בעל ישכיל עבדי שליט"א בח"ה סי' ל"ד ובח"ו סי' ט"ו שנשאל ע"ז והשיב לאסור... ולעז"נ שיש להשיב ע"כ דבריו על מה שכ' דאיכא למיחש דלמא אישתילי לקשור החוט מע"ש ויבא לקשרו בשבת כבר מלתנו אמורה שפלטה זו אינה עשויה לחימום תבשילים כ"א לשים עליה הקומקום של מים חמים ואם שכח ולא הניחו מערב שבת לא יועיל לו כלום אם יקשור החוט היום שמים צוננים לעולם לא ירתיחו בפלטה של שבת ובעצם השימוש בפלטה מידכר דכיר את השבת ולא ישכחנו לא פחות מפזור אפר ע"ג גחלים ובאגב מניחים הקדרה של התבשיל המצונן ויבש על גבה להפיג צנתו.

22. הרב מאיר מאזוז – ירחון אור תורה שבת תשמג

וא"כ לע"ד ראוי לברוח מהיתר זה כמטחוי קשת... דאיכא הכא כמה ספיקי להחמיר:

- שמא כהאוסרים להניח דבר יבש ע"ג קדירה¹⁹.
- ואת"ל כהמתירין שמא דוקא בהפסק קדירה מלאה ולא בהפסק קדרה ריקנית.
- ואת"ל גם בקדרה ריקנית מותר שמא דוקא בהפסק קדרה דאיכא היכרא טובא ולא בהפסק דף.
- ואת"ל ע"ג דף נמי מותר, שמא פלאטה היא כגוף אחד.

סיכום להלכה בדיני חזרה ונתינה בשבת

נתינה לכתחילה – חז"ל אסרו לתת לכתחילה בשבת אפילו על כירה גרופה או קטומה בשבת מאכל, משום שנראה כמבשל. ודין זה קיים גם במאכל יבש שאין בו בישול.

הנחה חדשה על פלטה – על מנת לתת מאכל יבש על פלטה בשבת יש להניח על הפלטה מגביהים על מנת למעט מחום הפלטה המגיע לסיר כגון צלחת הפוכה, סכו"ם או רשת תנור וכד' (שש"כ א הע' קכו. הרב מאזוז. מאמ"ר נא טו). ויש מחמירים להניח רק על סיר ששהה שם בערב שבת (אול"צ ב ל. ארחות שבת ב סד) ויש מי שמתיר להניח על הפלטה עצמה (חזו"ע ד שד"מ).

הכנסת מאכל לסיר – אין לתת בשבת מאכל שלא היה בסיר לתוך סיר שעל הפלטה שנראה כמבשל (שש"כ א כ בסופו. מאמ"ר ט) אמנם בכלי ראשון שלא האש ואין כוונתו לתת אותו עליה, מותר בדבר יבש ומבושל כ"צ.

נתינה לתנור – אסור לתת לתוך תנור מאכל בשבת ואפילו כשיש לו מצב שבת, ואפילו שמניח על תבנית הפוכה שבתחתיתו ונקראת גרופה וקטומה. משום שנראה כמבשל (שש"כ א יט. אג"מ ד עד כו) אמנם יש דרך להכשיר אותם לשימוש לשהייה בערב שבת ולא כתנורי חז"ל שאסרו (ראה שיעור בדיני שהייה)

החזרה על גבי פלטה – פלטה מסוג שהותר להשהות עליה בערב שבת (ראה שיעור שהייה) מותר להחזיר עליה בשבת בהתקיים מספר תנאים:

למנהג הספרדים (אול"צ ב יז):

- שהמאכל מבושל כל צרכו
- שעדיין היד סולדת בתבשיל אם הוא לח
- שלא הניחה על גבי קרקע

ולמנהג האשכנזים (שש"כ א כ):

- שהמאכל מבושל כל צרכו
- שהתבשיל חם קצת אם הוא לח
- שלא הניחה אותה על גבי קרקע כלל
- אם הניח על גבי שולחן או ספסל תמיד אחז בה בידו
- שבזמן ההסרה היה בדעתו להחזירה

ובשעת הדחק ניתן להקל בקיום של תנאי ד' או תנאי ה'. ובמציאות שלא יהיה לו מאכל חם בשבת ניתן להקל ללא תנאים ד' וה' אך טוב יותר שיניח על גבי קדרה (שם כב ובהערה).

העברה לכירה חמה יותר – למנהג האשכנזים מותר להעביר סיר מבושל כ"צ ששהה והוא עדיין חם למקום חם יותר (משנ"ב רגב דב. שש"כ כד). ובתנאי שדין שני המקומות ככירה גו"ק. אמנם אם מקום השהיה הוא 'כנגד האש' (כגון על קדרה) אין להעבירו בשבת למקום שדינו כגו"ק כלומר על הכיסוי של האש (שם כו)

ולמנהג הספרדים יש להקל רק אם הקדרה מבושלת כ"צ וגם רותחת או יבשה (אול"צ שם ז, חזו"ע עמ' צ בהערה). ויש מי שאוסר. ולשיטה זו אסור גם להעביר ממקום פחות חם ליותר חם על הפלטה (מאמ"ר נא ה,ו)

פלטה שכבתה מאליה – למנהג האשכנזים שחזרה תלויה בדעתו להחזירה, יש להסתפק אם דינה כהיסח הדעת שמונע החזרה וממילא יהיה אסור להעביר אותה גם לפלטה של השכנים. ולכן לכתחילה יתנה ע"ג קדרה אחרת ובדיעבד אם אין אפשרות יחזירה לכירה גו"ק. (שש"כ שם כו כח).

נתינת תבשיל על פלטה עם שעון שבת – אסור לתת תבשיל על פלטה בשבת קודם שהודלקה על ידי השעון מחשש מבשל ומחשש נתינה לכתחילה על כירה גו"ק (אול"צ ב ל יח. מאמ"ר נא יז – יט. שש"כ שם לב) ויש מי שמתיר (חזו"ע א עמ' צ) והוסיף שהמחמיר תע"ב (לקו"י רגב יב)